

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології

Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
для науковців, викладачів, учителів, здобувачів
вищої освіти

18 травня 2022 року

Головний редактор:

Бойчук Юрій – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор ХНПУ імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Бережна Світлана – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Борисов Володимир – кандидат філологічних наук, доцент, проректор з навчально-наукової роботи ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва Марина – кандидат педагогічних наук, викладач кафедри англійської мови ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Князь Ганна – кандидат філологічних наук, доцент, декан факультету іноземної філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кутова Наталія – старший викладач кафедри німецької філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лембік Сніжана – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри романської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Перлова Вікторія – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри англійської фонетики і граматики ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Подуфалова Тетяна – кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри практики англійського усного і писемного мовлення ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Руда Наталія – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри східних мов ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Сазонова Ярослава – доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри англійської фонетики і граматики ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Скразловська Ірина – кандидат філологічних наук, доцент кафедри східних мов ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Шпак Юлія – кандидат філологічних наук, доцент кафедри англійської філології ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 18 травня 2022 року)*

Сучасні філологічні і методичні студії : проблематика і перспективи [Електронне видання] : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищої освіти, Харків, 18 трав. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2022. – 227 с.

У збірнику відображено тези Міжнародної науково-практичної конференції для науковців, викладачів, учителів, здобувачів вищої освіти, що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень науковців України і зарубіжжя в галузях філології та методики навчання іноземних мов.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Сазонова Ярослава	
Pragmatic Effect of the Anaphoric and Cataphoric Use of Pronouns in Texts of Horror Discourse.....	198
Семенова Олена	
Стилістична ідентифікація заголовка (на матеріалі французьких видань).....	201
Скоробогатова Олена, Панаріна Ірина	
Grammar and poetics of modern linguistic and poetic studies.....	204
Скразловська Ірина	
Специфіка методології лінгвістичних досліджень сучасних турецьких антропонімів у межах антропоцентричної парадигми.....	206
Хижя Іван	
Формування сучасного сленгу у китайській мові (на прикладі сленгу LGBTQ).....	209
Четверик Віктор	
Співпозиція як активний засіб актуалізації компаративних форм в площині поезії.....	212
Шевченко Альона	
Мова спортивного коментатора: лінгвістичні та дидактичні особливості (на матеріалі коментарів до автоперегонів «Формула 1»).....	214
ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ	217

References

- Загнітко А.П. (2006). *Лінгвістика тексту: Теорія і практикум*, Науково-навчальний посібник. Донецьк: ДонНУ.
- Скоробогатова Е.А. (2012). *Грамматические значения и поэтические смыслы: поэтический потенциал русской грамматики (морфологические категории и лексико-грамматические разряды имени)*, Монография. Харьков: НТМТ.
- Тезисы Пражского лингвистического кружка.* (1967). Москва: Прогресс.

СПЕЦИФІКА МЕТОДОЛОГІЇ ЛІНГВІСТИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СУЧАСНИХ ТУРЕЦЬКИХ АНТРОПОНІМІВ У МЕЖАХ АНТРОПОЦЕНТРИЧНОЇ ПАРАДИГМИ

Ірина Скразловська

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Методологія будь-якого лінгвістичного дослідження визначається специфікою мовного матеріалу, задачами, які ставить перед собою дослідник, та його поглядом на природу мови й мовлення. За О. Селівановою (2013), методологія – це «система трактування мови та її продуктів разом із настановами, способами, принципами та процедурами їхнього дослідження, що склалися в межах певних мовознавчих течій, шкіл, розвідок окремих лінгвістів».

Турецька антропонімія становить надзвичайне поле для наукового спостереження та аналізу. Основними її особливостями є: **велика чисельність** особових імен, що входять до її складу, який і сьогодні продовжує поповнюватися (наразі у «Словнику турецьких особових імен» Турецького лінгвістичного товариства їх налічується 10842 (3612 жіночих та 7230 чоловічих); **етимологічна неоднорідність** турецьких антропонімів, зумовлена історичними, географічними й релігійними чинниками; **варіювання прагматичних конотацій** імені у представників різних соціальних груп, пов'язане з гетерогенністю турецького суспільства; **багатство соціокультурної інформації**, яка міститься в значенні антропонімів (турецький антропонім може надати інформацію про стать носія імені, його місце народження, етнічне походження, вірування, конфесійні та політичні переконання батьків, сподівання родини щодо майбутнього характеру, зовнішності чи матеріального стану дитини, духовні цінності родини, місцеві традиції найменування тощо); існування **варіантних** (гіпокористичних та деминутивних) **форм особового імені**, а також **антропонімічних моделей** (у попередніх дослідженнях ми виокремили 15 моделей) (Скразловська, 2021), кожна з яких має особливості функціонування та сфер вживання.

Незважаючи на численні розвідки та величезний фактичний матеріал, зібраний турецькими та зарубіжними дослідниками протягом останніх 130-140 років, турецькі особові імена практично не розглядалися в руслі новітніх течій у мовознавстві.

Антропоцентрична парадигма, яка панує в сучасній лінгвістиці, стимулює вивчення мовних явищ з позицій носія мови, тобто людини. За В. Масловою, об'єктом антропоцентричних лінгвістичних досліджень постає людина в усій її багатогранності: Я-фізичне, Я-соціальне, Я-інтелектуальне, Я-емоційне, Я-мисленнєво-мовне (Маслова, 2001, с. 7). Л. Науменко говорить про чотири взаємопов'язаних, проте різних напрямів в межах антропоцентричної парадигми. Перший напрям вивчає, яким чином людина відображає себе в мові, і його базовим поняттям є мовна картина світу. Другий напрям – це комунікативна лінгвістика, яка досліджує роль мовної особистості в процесі спілкування. Представники третього напрямку зосереджують свою увагу на вивченні ролі мови у пізнавальних процесах та організації людської свідомості. Четвертий напрям (внутрішньосуб'єктивний) досліджує, як мова існує в самій людині (Науменко, 2016, с. 127). Кожен з цих напрямів охоплює низку нових лінгвістичних течій (прагматична лінгвістика, психолінгвістика, лінгвокультурологія, соціолінгвістика, когнітивна лінгвістика та ін.), кожна з яких послуговується специфічним категорійно-поняттєвим апаратом, набором методів дослідження та інтерпретації й збору фактичного матеріалу.

Отже, з огляду на те, що антропоніми, й зокрема турецькі антропоніми, є культурно насиченими мовними знаками із значним прагматичним потенціалом, у нашому дослідженні фокус зроблено на специфіці методології вивчення антропонімів з позицій лінгвокультурології та лінгвопрагматики. Нашою метою є визначити базові методологічні принципи дослідження антропонімів у межах цих лінгвістичних течій та уточнити категорійно-поняттєвий апарат саме для особових імен.

Методологія **прагмалінгвістики**, яка у широкому сенсі розглядає мовний знак у його відношенні до мовця та адресата, базується на теорії мовленнєвих актів Дж. Остіна (1962) та послуговується такими поняттями, як «мовленнєвий акт», «учасники комунікації (суб'єкт/адресат, адресант)», «комунікативна ситуація», «локуція», «іллокуція», «перлокуція». У рамках цієї теорії для дослідження антропонімів ми розмежовуємо **мовленнєвий акт найменування** і **мовленнєвий акт називання**. Мовленнєвий акт найменування відбувається тільки один раз, коли суб'єкт присвоює ім'я об'єктові. І. Крюкова (2011) пропонує називати цю дію «мовленнєвим вчинком», що характеризує суб'єкта, який називає. Це може бути акт присвоєння імені людині іншою людиною або присвоєння імені своїм героям автором художнього твору тощо. Щодо мовленнєвих актів називання, вони можуть відбуватися необмежену кількість разів у різних мовленнєвих ситуаціях з різними суб'єктами й адресатами. При аналізі акту найменування ми пропонуємо послуговуватися такою моделлю: **«особа, яка іменує – особа, яку іменують – ситуація найменування»**; при аналізі акту називання: **«суб'єкт-мовець – адресат – ситуація спілкування»**.

Також услід за І. Крюковою як предмет лінгвопрагматичного дослідження антропонімів ми виокремлюємо **внутрішню прагматику** (прагматичні компоненти в значенні особового імені, а також характеристики автора й адресата, умов, у яких відбувається присвоєння імені), та **зовнішню**

прагматику (функціональні властивості у різних комунікативних контекстах) турецьких антропонімів (Крюкова, 2011, с. 139). Специфічним методом прагмалінгвістики є інтент-аналіз – реконструкція «позамовних інтенцій (намірів) комунікантів і їхнього впливу на організацію дискурсу» (Габідулліна, & Колесніченко, 2019, с. 159).

Методика аналізу особових імен з позицій лінгвопрагматики містить відповіді на такі питання: які мотиви вибору імені дитини є вагомими для турецьких батьків і чому; яка іллокутивна сила вживання різних форм особового імені та антропонімічних моделей; як комунікативна ситуація та особистісні характеристики комунікантів впливають на прагматичні конотації імені людини; які національно-культурні особливості можна спостерігати у функціонуванні прецедентних імен; які асоціативні ряди викликає те чи інше особове ім'я, прізвище, прізвисько у представників різних соціальних груп.

Основними поняттями, якими оперує **лінгвокультурологія** – галузь лінгвістики, яка вивчає «прояви культури народу, які відбилися й закріпилися в мові», – є: «лінгвокультурний концепт», «лінгвокультурема», «міфологема», «мовна особистість», «мовна картина світу». З позицій лінгвокультурології ми пропонуємо досліджувати турецькі антропоніми в розрізі: **«мова – культура – індивідуальна й колективна мовна особистість – національна картина світу»**. У межах такого підходу турецькі антропоніми можуть розглядатися як результат діяльності **індивідуальної мовної особистості**, яка створює, обирає або дає ім'я іншій людині, орієнтуючись на особисті мотиви або мовні наміри, а також як результат діяльності **колективної (етносемантичної) особистості**, яка є продуктом національної культури і має низку установок, стереотипів, форм поведінки і спілкування, що є спільними для певного етносу.

Методика аналізу турецьких антропонімів з позицій лінгвокультурології висвітлює такі питання: які вагомі для турецької культури концепти, лінгвокультуреми й міфологеми відображені в турецьких особових іменах; яким чином національні мовно-культурні особливості індивідуальної та колективної особистості-творця антропоніма впливають на творення імені; як національно-мовна картина світу відображена в сучасних турецьких антропонімах.

Отже, ми можемо зробити висновок, що турецькі антропоніми є мовними одиницями, які зберігають і транслують багату культурно-історичну інформацію та мають низку прагматичних значень, тому їх вивчення в межах антропоцентричної парадигми є безумовно актуальним і потребує подальшої розробки методології їх дослідження.

Список використаних джерел

- Габідулліна, А.Р., & Колесніченко, О.Л. (2019). *Методологія сучасних лінгвістичних досліджень: навчальний посібник*. Слов'янськ: Вид-во Б.І. Маторіна.
- Крюкова, И.В. (2011). Прагматика онима: направления исследований и методика анализа. *Известия Волгогр. гос. пед. ун-та, сер. Филол. науки*, 8(62), 139–142.

- Маслова, В.А. (2001). *Лингвокультурология*. М: Академия.
- Науменко, Л.П. (2016). Антропоцентрична парадигма як методологічна матриця сучасних лінгвістичних досліджень *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, сер.: Філологія, 22, 125–128.
- Селіванова, О.О. (2013). *Засади сучасної методології*. Відновлено з <http://oldconf.neasmo.org.ua/>
- Скразловська, І.А. (2019). *Прагматика антропонімічних моделей турецької мови (на матеріалі турецької преси)*, Матеріали Міжнар. наук.-практ. конференції «Сучасні тенденції сходознавства». Старобільськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 151–159.
- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things With Words* (2nd edition). Cambridge (Mass.).

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО СЛЕНГУ У КИТАЙСЬКІЙ МОВІ (НА ПРИКЛАДІ СЛЕНГУ LGBTQ+)

Іван Хижа

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Рух за права людини у ХХІ столітті щоразу набуває нових масштабів і, переходячи на світовий рівень, здійснює сильний вплив на мову. Подібний рух включає в себе і відстоювання прав людей нетрадиційної сексуальної орієнтації. Для уникнення переслідувань з боку соціуму та забезпечення конфіденційності у власному колі спілкування, серед представників LGBTQ+-спільноти набув значного поширення так званий «LGBTQ+-сленг». Такий сленг дає змогу спілкуватися вільно, використовуючи особливі терміни на позначення того чи іншого явища цієї спільноти.

Китайська Народна Республіка, незважаючи на своє політичне радикальне спрямування, піддалася суттєвому впливу Заходу. Однак, через комуністичний устрій та погляди партії, представники LGBTQ історично постійно зіштовхувалися з утисненням прав та дискримінацією. Згодом, наприкінці 90-х років тиск послабився, а у 2001 гомосексуальність виключили зі списку психічних захворювань. Хоча такого роду відносини не є забороненими в Китаї, однак і дотепер законодавство КНР взагалі не передбачає антидискримінаційного захисту для ЛГБТК-спільноти.

У нашому дослідженні ми будемо звертатися більшою мірою до лексики, широко вживаної на територіях, де процвітає діяльність та культура LGBTQ+ – особливі адміністративні райони Гонконг і Макао та Тайвань (Республіка Китай). Острів піддався сильному культурно-політичному впливу США та демократичного світу. Унаслідок цього, на територіях цього регіону права LGBTQ+ мають більше свободи, діяльності та розвитку. У 2019 році уряд Китайської Республіки легалізував одностатеві шлюби, зробивши Тайвань першою азіатською країною, яка прийняла такий закон.